

Antonina Karpowicz-Zbińkowska: The Tallis Scholars, Jean Mouton, „Missa Dictes moy toutes voz pensées”

O ile Josquin tworzył przede wszystkim w kluczu humanistycznym, a więc podążającym za słowem, to w Moutonie widzi się raczej przedstawiciela kompozytorów-matematyków, dla których formalna strona utworu stanowi przede wszystkim pitagorejskie misterium liczb i proporcji. To spojrzenie wydaje się jednak dość spłaszczające rzeczywistość – pisze Antonina Karpowicz-Zbińkowska w cyklu „Perły muzyki dawnej”.

O Jeanie Moutonie (ok 1460-1522), kompozytorze franko-flamandzkim doby renesansu, mówi się zazwyczaj zestawiając go z najsłynniejszym kompozytorem tych czasów – Josquinem des Pres. Bierze się to m.in. z tego, że obaj żyli w podobnym przedziale czasowym, obaj zabiegali o służbę u tych samych możnowładców, a czasem to ci możnowładcy zabiegali o utwory u nich, obaj pisali muzykę dla papieży, Josquin dla Innocentego VIII i Aleksandra VI, a Mouton dla Leona X. O ile jednak dla dzisiejszych miłośników muzyki dawnej Mouton jest jednak kompozytorem nieco zapomnianym, to za życia był bardzo ceniony.

Badacze zwracają jednak uwagę, że twórczość Moutona stoi na przeciwległym biegunie sposobu komponowania niż ta Josquina. O ile Josquin tworzył przede wszystkim w kluczu humanistycznym, a więc

podążającym za słowem, to w Moutonie widzi się raczej przedstawiciela kompozytorów-matematyków, dla których formalna strona utworu stanowi przede wszystkim pitagorejskie misterium liczb i proporcji.

To spojrzenie wydaje się jednak dość spłaszczające rzeczywistość. Ani bowiem Josquin nie pisał wyłącznie muzyki „retorycznej”, a więc skupionej wyłącznie na oddawaniu słów muzyką, ani, czego dowodem jest nagranie, które dziś chciałabym zaprezentować, Mouton to nie tylko zimny pitagorejczyk.

Płyta słynnego, brytyjskiego zespołu Tallis Scholars *Missa Dictes moy toutes voz pensées* zawiera bowiem utwory Moutona zarówno te typowo matematyczne, jak i te retoryczne. Do tych matematycznych zaliczyć można tytułową mszę opartą na trzygłosowej chanson o tym samym tytule, której autorem jest Loyset Compère, oraz 8-głosowy motet będący kanonem poczwórnym *Nesciens Mater*.

Przyznam się szczerze, że nie jestem zwolenniczką nurtu retorycznego w spekulatywnej polifonii renesansowej. Natomiast wyjątkowo ujął mnie i wręcz chwycił za serce na tej płycie motet Moutona *Ave Maria – Virgo serena*. Utwór ten, zwłaszcza w tym wykonaniu, śmiało może konkurować z dużo popularniejszym motetem Josquina napisanym do tego samego tekstu. Mamy tu jakże josquinowskie chwytaki mające na celu urozmaicić formę muzyczną tak, by nie nużyła słuchacza i podkreślała poszczególne frazy w tekście: operowanie różnymi planami, rejestrem wysokim i niskim, naprzemiennosc fragmentów kontrapunktycznych i homofonicznych, wyjątkowej urody melodykę

poszczególnych głosów i zwłaszcza cudowne, głęboko retoryczne wezwania do Najświętszej Marii Panny: „O Maria dulcissima, o Maria piissima”. Oto ten motet w dwóch częściach:

Mouton: Ave Maria, Virgo Serena - 1. Ave Maria, Gratia Plena

Mouton: Ave Maria, Virgo Serena - 2. Tu Civitas Regis Justiti...

Ciekawostką na tej płycie jest to, iż zespół Tallis Scholars, znany z podwójnej obsady oraz mieszanego składu, tutaj momentami odstępuje od tej wypracowanej przez wiele lat formuły. Trzygłosowa chanson *Dictes moy toutes voz pensées*, od której nazwę wzięła tytułowa msza, o dziwo wykonana jest w pojedynczej obsadzie i to na skład wyłącznie męski. Daje to nieco archaiczny efekt, co zgadza się z kolei z tym, że Compère to kompozytor XV-wieczny.

Compère: Dictes Moy Toutes Voz Pensées

Dla kontrastu *I Kyrie* mszy Moutona już w znajomej obsadzie podwójnej, acz z jednym męskim i jednym żeńskim głosem w głosie najwyższym, z typowym dla „Tallisów” stopieniem barwy pomiędzy śpiewakami śpiewającymi jeden głos:

Mouton: Missa Dictes Moy Toutes Voz Pensées - 01. Kyrie El...

I wreszcie najbardziej urzekający utwór na tej płycie, 8-głosowy kanon poczwórny *Nesciens Mater*, zaśpiewany w pojedynczej obsadzie, ale za to z żeńskimi głosami w sopranie, niczym kunsztowna konstrukcja architektoniczna.

Mouton: Nesciens Mater

Całość płyty można znaleźć pod tym linkiem.

Antonina Karpowicz-Zbińkowska

Przeczytaj inne artykuły z cyklu Perły Muzyki Dawnej

Sfinansowano przez Narodowy Instytut
Wolności - Centrum Rozwoju
Społeczeństwa Obywatelskiego
ze środków Programu Rozwoju
Organizacji Obywatelskich
na lata 2018 – 2030

